

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/41/2017
Identifikačné číslo spisu:	7614219376
Dátum vydania rozhodnutia:	22.11.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Lubor Šebo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:7614219376.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov: 1/ R., bytom Z., 2/ X., bytom V., 3/ L., bytom M. a 4/ L., bytom M., proti žalovaným: 1/ L., bytom Z. a 2/ E., bytom M., o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, vedenom na Okresnom súde Spišská Nová Ves pod sp. zn. 11 C 277/2014, o dovolaní žalovaného 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 24. mája 2016 sp. zn. 5 Co 794/2015, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Spišská Nová Ves (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 10. septembra 2015 č. k. 11 C 227/2014-136 prvým výrokom určil, že kúpna zmluva uzavretá medzi žalovanými 1/ a 2/ 23. novembra 2011, ktorej predmetom boli nehnuteľnosti zapísané na listoch vlastníctva č. XX, XX, XX, XX a XXX, nachádzajúce sa v katastrálnom území M., ktorej vklad bol povolený Správou katastra H. 29. decembra 2011 pod číslom W., je neplatná. Druhým výrokom zamietol žalobu na vyslovenie neplatnosti uvedenej zmluvy v časti týkajúcej sa prevodu nehnuteľností na LV č. XXX, katastrálne územie M.. Tretím výrokom uložil žalovanému 2/ povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ trovy konania a IV. výrokom uložil žalovanému 2/ povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ trovy konania. Uviedol, že z vykonaného dokazovania mal za preukázané, že medzi žalovanou 1/ ako predávajúcou a žalovaným 2/ ako kupujúcim, došlo 23. novembra 2011 k uzavretiu kúpnej zmluvy, ktorej predmetom bol predaj predmetných nehnuteľností. Nehnuteľnosti však neboli výlučným vlastníctvom žalovanej 1/, táto bola iba ich spoluvlastníčkou. Mala síce zákonné dispozičné oprávnenie k svojmu spoluvlastníckemu podielu, avšak toto oprávnenie bolo obmedzené predkupným právom ostatných spoluvlastníkov, zakotveným v ustanovení § 140 Občianskeho zákonníka. V danom sporovom prípade mal súd prvej inštancie za preukázané, že žalovaná 1/ neponúkla zákonným spôsobom prednostne svoj podiel na nehnuteľnostiach na predaj ostatným spoluvlastníkom, čím porušila svoju povinnosť, čo však nemá za následok absolútnu neplatnosť zmluvy, ale oprávneným, teda žalobcom 1/ až 4/ tak vzniklo právo dovolať sa relatívnej neplatnosti spornej zmluvy v súlade s ustanovením § 40a Občianskeho zákonníka. Žaloba bola preto podľa súdu prvej inštancie podaná dôvodne. Žalobu zamietol len vo vzťahu k spoluvlastníckemu podielu

k parcele č. XXX z dôvodu, že na predmetnom liste vlastníctva k tejto parcele nefiguroval ani jeden zo žalobcov ako spoluvlastník nehnuteľnosti.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného 2/ rozsudkom z 24. mája 2016 sp. zn. 5 Co 794/205 rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch I. a III. potvrdil ako vecne správny v zmysle § 219 ods. 1 a 2 O.s.p. Zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v IV. výroku o náhrade trov konania vo vzťahu žalobcu 1/ a žalovaného 2/ tak, že náhradu trov konania nepriznal. Stranám náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Odvolací súd k odvolateľom vznesenej námietke zaujatosti sudkyne, ktorá rozhodovala na súde prvej inštancie uviedol, že poukazuje na rozhodnutie Krajského súdu v Košiciach zo 7. januára 2015 sp. zn. 5 NeC 51/2015, v ktorom Krajský súd v Košiciach o vznesenej námietke zaujatosti rozhodol tak, že sudkyňa nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci. K zvyšnej argumentácii odvolateľa uviedol, že predovšetkým je potrebné rozlišovať medzi zákonným predkupným právom (§ 140 Občianskeho zákonníka) a zmluvným predkupným právom (§ 602 a nasl. Občianskeho zákonníka). Zákonné predkupné právo v zmysle § 140 má vecnú povahu, ktorá spočíva v tom, že je spojené so spoluvlastníctvom k veci, zaťažuje každého spoluvlastníka prevádzajúceho spoluvlastnícky podiel a pôsobí až do tej doby, dokiaľ trvá spoluvlastnícky vzťah k veci v podielovom spoluvlastníctve. Vzhľadom na vecno-právny charakter predkupného práva je predkupné právo spojené s vlastníctvom nástupcov povinnej osoby. Má vždy priamo zo zákona vecno-právny charakter ako právo, ktoré je spojené s vlastníctvom univerzálnych a singulárnych právnych nástupcov povinnej osoby. Jeho existencia však sama osebe neobmedzuje dispozíciu vecou, pretože do tých čias, kým sa osoba dotknutá úkonom, pri ktorom sa nerešpektovalo predkupné právo, nedovolá neplatnosti právneho úkonu (§ 40a). Odvolací súd k námietke odvolateľa doplnil, že predkupného práva sa nemožno vzdať. Súd prvej inštancie podľa neho správne určil okruh účastníkov, ktorými sú aj žalobcovia 3/ a 4/.

3. Žalovaný 2/ proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie z dôvodu, že rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd [§ 420 písm. e/ zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“)] a z dôvodu, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP).

3.1. Žalovaný 2/ namieta skutočnosť, že žalobcovia stiahli časť návrhu na návrh sudkyne. Za rozhodujúcu skutočnosť, ktorá vyvolala pochybnosti o nezáujatosti a nestrannosti sudkyne, považuje vyjadrenie samotného žalobcu 1/, ktorý vo svojom podaní z 19. júla 2015, doručenom 21. júla 2015 (list č. 126 v spise) uviedol: „Keďže ste tento spor rozdelili na dve časti a navrhli ste nám druhú časť žalôb stiahnuť, žiadame, aby ste začali vyšetrovať aj druhú zmluvu a jej neplatnosť. Zaplatili sme za obidve zmluvy.“ Je tak podľa žalovaného 2/ preukázateľné a zrejmé, že sudkyňa v deň, kedy malo byť pojednávanie odročené, poskytla určité rady a navrhla žalobcom stiahnuť časť žalôb. Je toho názoru, že nie je možné uvažovať o nestrannosti sudkyne, ak sám žalobca namieta, že učinili procesné úkony na radu samotnej sudkyne. Poukazuje na to, že to, že vznikla pochybnosť o tom, či sudkyňa poskytla alebo neposkytla rady žalobcom, musí byť samo osebe dostatočný dôvod na to, aby sudkyňa bola vylúčená z prejednávania a rozhodovania v tejto veci. Existujú podľa neho odôvodnené pochybnosti založené na pomere sudkyne k veci, keďže z vyjadrení žalobcu 1/ a žalobkyne 3/ vyplýva, že sudkyňa prejednávala vec aj mimo pojednávania a tak sa oboznamovala s meritom veci nezákonným spôsobom. Poukázal na list č. 127 spisu, kde žalovaná 1/ v ospravedlnení zo 17. júla 2015, doručenom súdu 24. júla 2015 uvádza, že chce doplniť svoju výpoveď, hoci žiadna výpoveď žalovanej nie je obsahom žiadnej zápisnice v tejto veci. Nakoľko je zrejmé, že žalobcovia komunikovali so sudkyňou a žalovaná 1/ sa aj vyjadrila pred súdom na pojednávaní, ktoré malo byť odročené, pričom tieto skutočnosti nie sú obsahom zápisnice, preukazuje to dôvody vylúčenia sudkyne.

3.2. Žalovaný 2/ v dovolaní ďalej namieta, že odvolací súd neposudzoval otázku naliehavého právneho záujmu a súd prvej inštancie, ale ani odvolací súd, otázku naliehavého právneho záujmu vôbec dôsledne nevyhodnotili. Je tak podľa neho zrejmé, že existuje prípustnosť dovolania na základe § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, keďže súd prvej inštancie a odvolací súd sa pri vyriešení právnej otázky týkajúcej sa naliehavého právneho záujmu odklonili od ustálenej súdnej praxe dovolacieho súdu.

3.3. Rovnako má za to, že súd nebol oprávnený svojvoľne upravovať žalobný petit a vyslovovať neplatnosť zmluvy len v časti, ak samotní žalobcovia sa domáhali vyslovenia neplatnosti celej zmluvy.

4. Žalobca 1/ vo vyjadrení k dovolaniu zotrval na svojich predošlých vyjadreniach.

5. Žalobca 2/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že žalobca 1/ je starší človek nepoznajúci právo. Nikto zo žalobcov a ani žalovaná 1/ sudkyňu Weiserovú nepoznajú. Žalovaný 2/ vedel, že vedome porušuje zákon. Žalobca 2/ žiada preto dovolanie zamietnuť.

6. Žalobkyňa 3/ k podanému dovolaniu a najmä k vznesenej námietke zaujatosti uviedla, že 19. marca 2015 sa malo uskutočniť prvé pojednávanie. Bolo odročené pre neprítomnosť žalovaného 2/. Nikto ich na to neupozornil, žalobcovia a žalovaná 1/ na pojednávanie prišli. Na otázku žalobkyne 3/, že nevedia, ako to chodí, na súde sú prvýkrát, sudkyňa JUDr. Weiserová jej odpovedala, že nie je ich právny zástupca. Hneď na druhý deň, ona aj žalobca 1/ boli za JUDr. Pitoňákom, advokátom, ktorý im vysvetlil, že majú nesprávne postavenú žalobu. Uviedla, že nikto zo žalobcov a ani žalovaná 1/ sudkyňu JUDr. Weiserovú nepoznajú. Zároveň dodala, že k podpisu kúpnej zmluvy došlo bez toho, aby žalovaná 1/ ponúkla svoj spoluvlastnícky podiel ostatným spoluvlastníkom.

7. Žalobca 4/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že spoluvlastníci nevedeli o predaji pôdy žalovanou 1/.

8. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana s vysokoškolským právnickým vzdelaním druhého stupňa [§ 429 ods. 2 písm. a/ CSP], v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť podľa § 447 písm. c/ CSP.

9. V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Aj za účinnosti CSP treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

10. Už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 najvyšší súd opakovane vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015). Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

11. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto výnimka uplatniť, nemožno v žiadnom prípade interpretovať rozširujúco; namieste je tu skôr reštriktívny výklad (3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014). Narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím) musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti - to platí o všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch.

12. Nadalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

13. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach §§ 420 a 421 CSP.

14. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

16. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP).

17. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

18. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

19. Žalovaný 2/ prípustnosť podaného dovolania vyvodzuje z § 420 písm. e/ CSP a § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

20. Z ustanovení CSP, ktoré sa vzťahujú na dovolacie konanie, nevyplyva jednoznačne, či prichádza do úvahy súbežné uplatnenie prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP, ako aj v zmysle § 421 CSP.

21. Otázka možnosti súbežného uplatnenia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle týchto ustanovení CSP bola riešená veľkým senátom občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktorý v uznesení z 19. apríla 2017 sp. zn. 1 VCdo 2/2017 konštatoval, že: a/ kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 a § 421 CSP je neprípustná, b/ ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa oboch uvedených ustanovení, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 CSP, c/ ak sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené v § 420 písm. a/ až f/ CSP, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste.

22. Uvedeným rozhodnutím veľkého senátu, ktoré je dostupné aj na internetovej stránke najvyššieho súdu (www.nsud.sk), sú senáty najvyššieho súdu viazané (§ 48 ods. 3 veta prvá CSP).

23. Poľa názoru žalovaného 2/ došlo v konaní k procesnej vade zmätočnosti uvedenej v § 420 písm. e/ CSP v dôsledku toho, že spor rozhodovala vylúčená sudkyňa. Poukázal na skutočnosť, že žalobcovia stiahli časť návrhu na návrh sudkyne. Rozhodujúcou skutočnosťou, ktorá vyvolala pochybnosti o nezaujatosti a nestrannosti sudkyne, malo byť vyjadrenie samotného žalobcu 1/, ktorý vo svojom podaní z 19. júla 2015, doručenom na súd prvej inštancie 21. júla 2015 (list č. 126 spisu) uviedol: „Keďže ste tento spor rozdelili na dve časti a navrhli ste nám druhú časť žalôb stiahnuť, žiadame, aby ste začali vyšetrovať aj druhú zmluvu a jej neplatnosť. Zaplatili sme za obidve zmluvy.“ Podľa žalovaného 2/ je z tohto vyjadrenia zrejmé, že sudkyňa v deň, keď malo byť pojednávanie odročené, poskytla určité rady a navrhla žalobcom stiahnuť časť žalôb.

24. Neexistencia žiadneho rozhodnutia alebo existencia právoplatného rozhodnutia nadriadeného súdu o tom, že sudca je alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí, nebráni dovolaciemu súdu pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 237 písm. g/ O.s.p. (teraz § 420 písm. e/ CSP - poznámka dovolacieho súdu), posúdiť túto otázku samostatne (R 59/1997). Vylúčenie sudcu nastáva priamo zo zákona a nie až výkonom nadriadeného súdu. Neexistuje teda žiadna vecná ani procesná prekážka, aby v dovolacom konaní pri posudzovaní namietanej vady konania nemohla byť otázka vylúčenia sudcu otvorená znovu bez ohľadu na to, že ju vyriešil prejudiciálne už súd nadriadený súdu procesnému, najmä keď skutkové okolnosti prípadu voči namietanému sudcovi budili dôvodné pochybnosti o jeho nezaujatosti. Dovolací súd tak môže urobiť len v prípade, že tento dovolací dôvod bol uplatnený a ak v námietke boli uvedené nové skutočnosti.

25. Najvyšší súd poukazuje na to, že žalovaný 2/ svoje tvrdenie vyvodzuje z rovnakých dôvodov, ktorými už v tejto veci odôvodnil svoju dávnejšie vznesenú námietku zaujatosti tej istej sudkyne (ktorú posudzoval Krajský súd v Košiciach v konaní vedenom na ňom pod sp. zn. 5 NcC 51/2015).

26. Najvyšší súd zastáva názor, že v prípade žalovaným 2/ namietanej sudkyne súdu prvej inštancie neboli dané okolnosti nasvedčujúce o existencii takého jej vzťahu k veci alebo procesným stranám (ich zástupcom), ktorý by ju vylučoval z prejednávania a rozhodovania danej veci.

27. V zmysle § 49 ods. 1 CSP je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

28. Inštitútom vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu pre zaujatosť (§ 49 až § 51 CSP) sa v civilnom konaní garantuje základné právo na prerokovanie a rozhodnutie sporu nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR. Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadŕžania určitej procesnej strane).

29. Nezávislosť s nestrannosťou s odbornosťou (kvalifikáciou) sudcu sú podmienkami kvalitného rozhodovania a jeho predvídateľnosti a sledujú tak význam riadneho napĺňania (poskytovania) spravodlivosti. Nezávislosť a nestrannosť úzko spolu súvisia, často sa prekrývajú a nie je vždy ľahké ich od seba odlíšiť. Nestrannosť definovaná aj ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti býva považovaná za pojem širší ako nezávislosť. Nestrannosť sudcu musí byť podstatou jeho funkcie, zatiaľ čo jeho nezávislosť ju má iba umožňovať. Pod sudcovskou nezávislosťou a nestrannosťou treba rozumieť aj nezávislosť a nestrannosť každého jednotlivého sudcu.

30. Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým stranám účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

31. Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 49 ods. 1 CSP predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, čl. 48 ods. 1 Ústavy SR), treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania prideleného sporu možno skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezáujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky k danej problematike.

32. Vychádzajú z judikatúry ESLP a zaužívanej praxe najvyššieho súdu subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu disponuje. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Je potrebné brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti; preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokúvania a rozhodovania sporu), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania, uplatňovanej v judikatúre ESLP, nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danému sporu, stranám alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranné (porovnaj napr. I. ÚS 332/08). Aspekty nestrannosti a všeobecné princípy vyhodnocovania zosummarizoval ESLP vo veci Morice v. Francúzsko (sťažnosť č. 29369/10, rozsudok Veľkej komory zo dňa 23. apríla 2015, § 73 až § 78).

33. Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu. Podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (viď tiež Fey c. Rakúsko). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

34. Pokiaľ ide o subjektívne aspekty nestrannosti namietanej sudkyne, je potrebné konštatovať, že sudkyňa sa necíti byť zaujatá, pretože podľa jej tvrdenia tu neexistuje žiaden vzťah (k sporu, k stranám ani k ich zástupcom), pre ktorý by bolo možné pochybovať o jej nezaujatosti.

35. Obava (pocit) z nestrannosti, nestačí na založenie dôvodných pochybností o nedostatku nezaujatosti vzhľadom na právne (ústavné i zákonné) garancie nezávislosti sudcov a zákonné povinnosti sudcov konať vo veci bez predsudkov, nezávisle a nestranné. Pokiaľ nedôjde k preukázaniu konkrétnych pochybností, nie je dôvod pochybovať o nezaujatosti namietanej sudkyne zo subjektívneho hľadiska.

36. Pri rozhodovaní, či žalovaným 2/ uvádzané okolnosti prezrádzajú nedostatok nestrannosti sudkyne (z objektívnych aspektov), a teda či tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti, vychádzal najvyšší súd judikatúry ESLP, ktorá vyžaduje, aby sa obava z nedostatku nestrannosti zakladala na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Tzv. objektívna nestrannosť sa teda posudzuje nie podľa subjektívneho postoja strany, ale podľa objektívnych symptómov - rozhodujúca je existencia objektívnych skutočností, ktoré sa ale musia preukázať.

37. Za objektívne nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí,

vrátane toho ako sa javí účastníkovi konania. Rozhodujúce je to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy. Tvrdenu zaujatosť a neobjektívnosť sudkyne súdu prvej inštancie v rozhodovaní žalovaný 2/ namietal s poukazom na list žalobcu 1/ (č. l. 126) a jeho tvrdenie v ňom. Avšak toto tvrdenie následne vyvrátili vo vyjadreniach k dovolaniu žalobca 2/ a žalobkyňa 3/. Žalovaný 2/ namietal v dovolaní zaujatosť sudkyne z rovnakých dôvodov, aké uplatnil v odvolaní a o ktorých už rozhodol Krajský súd v Košiciach. V dovolaní nové skutočnosti neuviedol. V podaní doručenom najvyššiemu súdu 14. novembra 2017 uvádza, že na pojednávaní v obdobnej veci R., ktorý v tomto spore vystupuje ako žalobca 1/, vypovedal, že „pani doktorka Weiserová presvedčila moju neter M., aby sme druhú stiahli.“ Najvyšší súd poukazuje na to, že stále ide len o tú istú skutočnosť, žalobcom 1/ tvrdenú údajnú radu, ktorú teraz len prezentoval na inom súdnom pojednávaní v obdobnej veci. V predmetnom spore však táto skutočnosť, tvrdená žalobcom 1/, bola vyvrátená tvrdeniami ďalších strán. Žalobkyňa 3/ k údajnej rade od namietanej sudkyne uviedla, že túto radu im neposkytla sudkyňa, ale advokát, kam išli v deň, kedy bolo odročené pojednávania a tak sa to žalobcovi, ktorý je starší, môže javiť ako rada od sudkyne.

38. Vyjadrenia žalobcu 1/ nepreukazujú existenciu okolností objektívnej povahy o zaujatosti sudkyne. Sám žalobca 1/ vo vyjadrení k odvolaniu žalovaného 2/ z 3. novembra 2015, (na č. l. 158 spisu) tvrdí, že ich sudkyňa upokojovala a usmerňovala po tom, ako na žalovaného 2/ na súde nadávali, zároveň im údajne „vysvetľovala niečo iné - všetko som ani nerozumel, lebo zle počujem.“ Z týchto vyjadrení žalobcu 1/ nie je zrejmé, že by sudkyňa dávala žalobcom akékoľvek právne rady o tom, ako naložiť so žalobou, či ju vziať v časti späť.

39. Žalovaný 2/ v dovolaní zároveň poukazuje na vyjadrenie žalobkyne 3/ z 8. novembra 2015, doručený súdu prvej inštancie 13. novembra 2015 (list č. 161), kde podľa žalovaného 2/ žalobkyňa 3/ preukázala, že žalobcovia sa na pojednávaní 19. marca 2015, ktoré malo byť odročené, vyjadrovali a boli sudkyňou vypočutí, pričom vyjadrenia nie sú v zápisnici. Žalobkyňa 3/ v tomto vyjadrení síce tvrdí, že žalovaná 1/ žiadala sudkyňu o vypočutie, nakoľko býva v Košiciach, má zdravotné problémy a nie je schopná sama chodiť na súd. Rovnako dodala, že rozprávali všetci, ale na otázku žalobkyne 3/, že nevedia, ako to na súde chodí, im sudkyňa odpovedala, že nie je ich právny zástupca. Podľa názoru dovolacieho súdu tvrdenie, že rozprávali všetci, nepreukazuje, že ich sudkyňa vypočula ku skutočnostiam týkajúcich sa predmetu sporu, práve naopak, tvrdenie, že „im sudkyňa odpovedala, že nie je ich právny zástupca“ poukazuje na nezaujatosť sudkyne, nedávanie im rád a nenadŕžanie stranám.

40. Najvyšší súd navyše poukazuje na skutočnosť, že žalovanému 2/ bol list žalobcu 1/, na ktorý sám poukazuje a z neho vyvodzuje zaujatosť sudkyne poskytovaním rád žalobcom, doručený 10. augusta 2015. Námietku zaujatosti voči konajúcej sudkyňi však žalovaný 2/ vzniesol až po vydaní meritorneho rozhodnutia, a to v odvolaní podanom 12. októbra 2015. Žalovaný 2/ dokonca nenamietal zaujatosť sudkyne ani vyjadrenia žalobcu 1/, na ktoré poukazuje v dovolaní, ani na pojednávaní konanom na súde prvej inštancie 10. septembra 2015. Z týchto dôvodov sa najvyššiemu súdu námietka zaujatosti sudkyne vznesená žalovaným 2/ javí ako účelová.

41. Za zaujatosť sudkyne pre pomer k sporu nemožno považovať žalovaným 2/ namietaný postup sudkyne v jej veciach, ani jej rozhodovaciu činnosť (obdobne napr. uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. novembra 2014 sp. zn. 8 Nc 46/2014, z 20. novembra 2014 sp. zn. 8 Nc 45/2014, zo 14. októbra 2014 sp. zn. 8 Nc 37/2014 a iné).

42. Na podklade vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovaného 2/ nie je podľa § 420 písm. e/ CSP prípustné.

43. Žalovaný namietal aj nezaobranie sa odvolacieho súdu naliehavým právnym záujmom. Nakoľko však odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne, mal možnosť vypracovania skrátenej formy odôvodnenia rozhodnutia a bol tak správny jeho postup, keď sa obmedzil na konštatovanie správnosti záveru súdu prvej inštancie o danosti naliehavého právneho záujmu. Ďalšie námietky žalovaného 2/ spochybňovali závery odvolacieho súdu týkajúce sa naliehavého právneho

záujmu žalobcov. Záver odvolacieho súdu o tom, či žalobcovia majú naliehavý právny záujem na požadovanom určení predstavuje otázku spadajúcu pod právne posúdenie veci. Ide o činnosť súdu, pri ktorej zistený skutkový stav podriaďuje pod skutkovú podstatu príslušnej právnej normy, na základe čoho dospieva k záveru, či sa právo prizná alebo neprizná. Vzhľadom na vyššie spomínané rozhodnutie veľkého senátu z 19. apríla 2017 sp. zn. 1 VCdo 2/2017 a neprípustnosť kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 a § 421 CSP sa dovolací súd týmito ďalšími námietkami žalovaného 2/ nezaoberal.

44. Z vyššie uvedených dôvodov najvyšší súd odmietol dovolanie žalovaného 2/ podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP.

45. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

46. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.